

ASPECTE ALE ACTIVITĂȚII SOCIETĂȚILOR FORESTIERE ÎN VECHEA VRANCE (II). SOCIETATEA „NĂRUJA”

Ionuț Iliescu

Printre Societățile forestiere care au exploatat intens pădurile răzeșilor vrânceni se numără și „Năruja”, continuatoarea Societății „Frăția”¹.

La începutul secolului XX această Societate arendase drepturile răzășești în muntele Piciorul Cozei, care aparținea obștii Vidra-Voloșcani; acest fapt rezultă din plângerea înaintată în 1909 de către un răzeș - cu domiciliul în Focșani – prefectului județului. Reclamantul afirmă că nu și-a putut ridica partea sa din dividendele primite de obște de la Societate, *„fiindu nedreptățit de către fostul primar din Vidra”,* Vasile Chilian *„căci neconsimțind la vânzare am fost isgonit din Primărie”*; menționează nu numai că nu doar el se afla în această situație, ci și că vânzarea drepturilor răzășești s-a făcut în împrejurări neclare: *„s-au făcut acte false”,* iar *„...bani s-au mâncatu la un biet orbu fără vedere ca mine”* El cerea să se efectueze controlul registrului de drepturi și să i se dea un certificat de *„pașnică posesiune”*.²

Fostul primar nu putea fi învinuit de faptul că nu a dat curs cererii răzeșului, căci, atâta timp cât acesta nu și-a arendat dreptul în munte Societății, nici nu avea cum să primească bani de la acesta; pe de altă parte, este posibil ca Societatea să fi exploatat și părțile

¹ *** **Monografia Județului Putna**, Focșani, 1943, p.104

² Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita ANVn), fond Prefectura județului Putna, dosar nr.27/1909, f.53

nearendate de la răzeși, ca urmare a atitudinii oștile acestora, aflați în minoritate în obște... În fine, s-ar fi putut ca Vasile Chilian – și cei din subordinea lui (pe linie administrativă) – să fi convins pe răzeșii din Vidra să încheie contractul cu Societatea, așa cum s-a întâmplat și în cazul obștii Paltin și cu Societatea Fraților Grödel, în 1906, pentru muntele Furul...³

În anul 1929, în condițiile în care Societatea încălcase stipulațiile contractului încheiat cu răzeșii, obștea Vidra-Voloșcani intentează proces „Nărujei”⁴. Se pare că fruntașii obștii au acționat în ascuns în defavoarea acesteia, din moment ce în luna mai a aceluiași an Tribunalul județean Putna îl convoacă pe inculpatul Neculai Olărașu, administratorul obștii Vidra-Voloșcani, fiind acuzat de delict silvic⁵; îi urmează un alt administrator, Constantin Mihai.⁶

La 26 mai, obștea hotărâse ca secretarul acesteia, Costică R. Macovei, să reprezinte interesele răzeșilor în procesul pe care-l au pentru „*recurs și revizuire*” cu Societatea „Năruja”; la nevoie, obștea, era gata să angajeze avocați; pentru apărarea intereselor „*noastre răzășești și personale*”⁷, mai precis oprirea exploatării Muntelui Verdele, revizuirea amenajamentului și desființarea lui, rezilierea tuturor contractelor”⁸.

Delegația răzeșilor care urma să plece la București era condusă de Radu Macovei⁹ și formată din 5 membri, cheltuielile ei fiind suportate de obște (6350 lei).¹⁰

În aprilie același an, administratorul obștii Vidra-Voloșcani,

³ C.Constantinescu-Mircești - **Vrancea arhalcă. Evoluția și problemele ei**, Editura Litera, București, 1985, p.115 și 214

⁴ ANVn, fond Obștea Vidra Voloșcani, dosar nr.4/1928, f.126

⁵ Ibidem, f.98

⁶ Ibidem, f.99

⁷ Ibidem, f.110

⁸ Ibidem, f.126

⁹ Ibidem, f.116

¹⁰ Ibidem, f.137

Neculai Olărașu este chemat de Tribunalul Putna ca parte civilă la procesul intentat lui... Radu Macovei, pentru abuz de încredere;¹¹ în luna noiembrie, în aceeași problemă este chemat administratorul obștii, Constantin Mihai.¹² Să fie oare vorba de o trădare a intereselor obștii chiar de către cei care trebuiau să le apere?...

Încă din luna septembrie, obștea se judecă cu Societatea la Curtea de Casație, pentru „revizuire de acte”¹³; se profila însă prelungirea conflictului la Ministerul Domeniilor...¹⁴

Cu toate că drepturile răzășești au fost vândute ilegal Societății, prin coruperea „conștiinței” posesorilor acestora¹⁵, cu toate că Societatea nu a efectuat „nici o lucrare de combaterea insectelor”¹⁶, tăind în schimb masiv în toate parchetele și „seriile” de exploatare și nesocotind semnalele de alarmă trase de Ministerul Agriculturii și Domeniilor¹⁷, obștea a renunțat, în cele din urmă, la continuarea procesului intentat „Nărujei”, ca urmare a amânărilor repetate...¹⁸

În iulie 1930, obștea urma să încaseze de la Societatea „Năruja” suma de 100000 lei ca avans¹⁹ din care 90000 se vor fi depus la Banca „Economia” din Focșani, restul fiind opriți în „casa obștiei”²⁰. Societatea motivează – dovedindu-și poziția deosebit de conciliantă – că datorită acelor „capitaluri enorme” investite pentru exploatarea pădurii (tăieri propriu-zise, drum rutier, amplasament pentru cale ferată) nu putea oferi obștii o sumă mai mare... Aceasta urma să fie ridicată de președintele obștii însoțit de casier, având asupra lor Procesul-

¹¹ Ibidem, f.144

¹² Ibidem, f.180

¹³ Ibidem, f.166

¹⁴ Ibidem, f.168

¹⁵ Ibidem, dosar nr.25/1949, f.1

¹⁶ Ibidem, f.5

¹⁷ Ibidem, f.6

¹⁸ Ibidem, f.4

¹⁹ Ibidem, dosar nr.7/1930, f.1

²⁰ Ibidem, f.2

verbal semnat de Consiliul de Administrație al obștii, dar și Adresa Judecătorei de Ocol Năruja, care confirmase acest consiliu.

Societatea sugera folosirea acestui câștig într-un scop colectiv (în „*folos obștesc*”) ca, de pildă, înființarea unei biblioteci sau depunerea banilor la o bancă populară²¹; din moment ce relațiile obști-Societăți nu erau chiar la începuturile lor, „grija” Societății față de naivii răzeși poate trăda o ironie camuflată, un dispreț tacit în acest sfat, atât de bine intenționat în aparență...

La finele lui martie 1932, obștea avea să încaseze de la Societate 49885 lei, reprezentând dividendele pe anul 1931²², cu care va hotărî în luna următoare să acopere cheltuielile pentru repararea bisericii și a școlii și dotarea acesteia, precum și achiziționarea cadourilor pentru premiile școlare²³.

În iunie 1933 obștea Voloșcani pretinde să se efectueze „*controlul*” tăierilor făcute de Societate, afirmând că și așa s-a întârziat extrem de mult în această privință²⁴; în iulie 1934, conflictul se acutizează răzeșii cerând „*oprirea exploatării*”.²⁵ În acest moment, Ocolul Silvic Focșani este obligat să intervină, promițând să facă ancheta cerută insistent de obște.²⁶

Dintr-un Proces-verbal din aceeași perioadă rezultă că Societatea efectuase tăieri în pădurea din muntele Verdele, în perioada 1928-1934 pe o suprafață de 91,5 ha, însă fără amenajamentul de exploatare corespunzător²⁷; în luna septembrie, Societatea va trimite o Notă informativă Ocolului Silvic Focșani, în care își motivează atitudinea față de obște; nu poate permite sub nici o formă obștii să-i controleze gestiunea; în plus, exploatarea pădurii nu se face în afara legii, garanțiile

²¹ Ibidem, dosar nr.10/1932, f.3

²² Ibidem, dosar nr.7/1930, f.7

²³ Ibidem, f.8

²⁴ Ibidem, f.12

²⁵ Ibidem, f.15

²⁶ Ibidem, f.16

²⁷ Ibidem, dosar nr.12/1933, f.3

de împădurire erau plătite la zi, obștea primindu-și dividendele cuvenite la timp; Societatea afirmă că nu se face vinovată, pentru eventualele daune semnalate în pădurea obștii, răzeșii trebuind să pună capăt „*instigărilor*” de ordin „*politic*” sau „*financiar*” și „*demagogiilor*” preferate de persoane obscure...²⁸

Din dividendele primite de obște de la Societatea „Năruja” în 1935, răzeșii vor achita „*funciarul*” datorat Oficiului Național al Cooperăției Române, urmând ca din suma rămasă să se împartă fiecărui obștean trecut în tabela de drepturi răzășești câte 200 lei²⁹.

În legătură cu expirarea contractului de asociație cu Societatea (la 20 iulie) – Consiliul de Administrație al Obștii hotărăște, în data de 10 iulie rezilierea lui; așadar Societatea va trebui să părăsească zona de exploatare din muntele Verdele³⁰.

Ca urmare, Consiliul de Administrație al obștii Vidra Voloșcani îl înștiințează pe inginerul șef al Ocolului Silvic Putna-Focșani că răzeșii nu sunt de acord ca frunțașii lor să semneze autorizația de exploatare, căci Societatea „Năruja” „*n-a respectat și nu respectă nici astăzi prevederile Codului Silvic și al contractelor de arendare*”, exploatarea făcându-se cu „*daune*”; ca și cum nu ar fi fost de ajuns că nu au fost „*consultați*” în problema acestui contract, lor „*li se știrbește*” dreptul de pășunat în munte, acesta fiind „*singurul loc unde-și pot duci vara turmele de oi*”.³¹

În martie 1938, obștea încasează dividendele trimise de Societatea „Năruja”, care se cifrează la 86.465 lei³²; conform deciziei luate o lună mai târziu, banii urmau a fi cheltuiți astfel: 2.000 lei pentru biserică³³; 5.706 lei pentru „*funciar*”; 5.000 lei pentru Consiliul de Administrație; alte sume pentru cheltuielile „*cancelariei*” și pentru

²⁸ Ibidem, f.5

²⁹ Ibidem, f.19

³⁰ Ibidem, f.21

³¹ Ibidem, dosar nr.15/1935, f.33

³² Ibidem, dosar nr.20/1938, f.1

³³ Ibidem, f.2

„*întruniri ordinare*”; de restul sumei vor beneficia cei 24 răzeși ai obștii, primindu-se pentru fiecare drept în munte 250 lei³⁴.

Merită menționat faptul că dividendele primite de la Societate reprezentaseră pentru anul în curs – ca de atâtea alte dăți, de altfel – unica sursă de venit a obștii³⁵, care a permis acesteia nu doar achitarea tuturor obligațiilor financiare, dar și îmbunătățirea situației materiale a răzeșilor...

În anul următor, câștigul obștii avea să se mărească simțitor dividendele primite de la Societatea „Năruja” ridicându-se la 170.951 lei³⁶, fiecare drept în munte fiind de această dată remunerat cu 500 lei; în plus obștea avea posibilitatea să achite plata pentru folosirea islazului (1310 lei) transcrierea așăzământului obștii (1500 lei), cheltuieli de judecată propriu-zise și cele făcute de răzeșii delegați (peste 6000 lei) precum și plata membrilor Consiliului de Administrație.³⁷

În luna iunie a anului 1939, în schimbul a 25.000 lei oferiți de Societatea „Năruja”, obștea îi dăduse arendă acesteia pe termen de 15 ani, terenul necesar instalării liniei ferate în muntele Verdele cu eventualele „*adăogiri*” sau „*variante*”³⁸ dar și suprafețele necesare pentru „*toate instalațiile mecanice și „locuințele”* personalului acestei Societăți.

La scurt timp însă de la încheierea contractului între cele două părți, obștea trimite o Notă informativă prim-procurorului Tribunalului Putna, în care face precizarea că fostul Consiliu de Administrație făcuse arendarea „*cu nesocotirea legilor în vigoare*”, motiv pentru care cere rezilierea contractului cu pricina.

Între timp însă „Societatea Năruja” intră în procesul de lichidare, conform contractului încheiat în 21 iunie 1920, construcțiile realizate de Societate în munte, după expirarea termenului prevăzut, urmau să intre în proprietatea obștii; aceasta le revendică, cerând justiției să

³⁴ Ibidem, f.3

³⁵ Ibidem, f.2

³⁶ Ibidem, f.7

³⁷ Ibidem, f.8

³⁸ Ibidem, f.5

asigure paza bunurilor respective, până la luarea unei decizii definitive asupra stabilirii proprietarului lor...³⁹

Deși în aprilie 1940 dividendele primite de obște de la Societate marcau o creștere valorică, în comparație cu anii precedenți (223 193 lei)⁴⁰, răzeșii decid ca după expirarea contractului încheiat cu Societatea (iunie 1940) se vor pune în stăpânire” deplină în muntele Verdele... Obștea decide cu acest prilej că jumătate din banii primiți de la Societate urmează a fi folosiți pentru repararea bisericii din sat⁴¹, restul urmând a fi împărțiți Consiliului de Administrație (3193 lei) și răzeșilor, pentru care s-au alocat 200000 lei; aceasta însemna că fiecare drept în munte va fi remunerat cu 680 lei...⁴²

Conform hotărârii luate în Adunarea generală a obștii, delegații acesteia urmau să se deplaseze în muntele Verdele, pentru a lua în primire atât pădurea ca atare, cât și inventarul Societății, „iar contractul făcut de Consiliu în 1939 asupra prelungirii (celui din 1920) să fie anulat, ne fiind respectat de noi”.⁴³ Aceeași delegație efectuează în luna mai a aceluiași an o inspecție în munte, unde Societatea exploatare 30 ha pădure.⁴⁴

La 21 iunie 1940 expiră termenul de exploatare, Societatea nemaiputând face tăieri în muntele Verdele;⁴⁵ după cum avea să susțină ulterior avocatul „Nărujei”, C.I.Radian, această Societate nu a mai efectuat tăieri în pădure, după 21 iunie 1940, activitatea ei limitându-se la scoaterea din munte a masei lemnoase deja exploatare...⁴⁶ Faptul este dovedit și de mărturia lui C.Macovei, delegat al obștii, care susținea că în perioada 1 iulie - 3 septembrie 1940, Societatea transportase

³⁹ Ibidem, dosar nr.21/1939, f.18

⁴⁰ Ibidem, dosar nr.20/1938, f.13

⁴¹ Ibidem, f.14

⁴² Ibidem, f.17

⁴³ Ibidem, f.21

⁴⁴ Ibidem, dosar nr.3/1924, f.9

⁴⁵ Ibidem, dosar nr.25/1940, f.9

⁴⁶ Ibidem, dosar nr.28/1942, f.49-50

2135 vagonete cu material lemnos, după cum rezultă din cifrele trecute pe „tabloul acesteia...; aceasta înseamnă că Societatea „Năruja” putea să vândă nu mai puțin de 19215 m³ masă lemnoasă.⁴⁷

La mijlocul lunii iulie, obștea vânduse tot Societății „Năruja” „clădirile” ridicate de aceasta în timpul exploatarei pădurii, pentru suma de 40000 lei;⁴⁸ o lună mai târziu obștea reușește să vândă Societății Ardelene, reprezentată de Al.Vaiș „instalațiunile” din pădure, cu suma de 42200 lei⁴⁹. În luna decembrie a aceluiași an, obștea Voloșcani hotărâse ca banii să fie folosiți pentru repararea bisericii din sat,⁵⁰ dar și pentru susținerea financiară a procesului pe care răzeșii îl aveau cu Societatea „Năruja” (15.000 lei).⁵¹

În decembrie 1940, inspectorul general de control, consilierul silvic D.Tomuța a efectuat o inspecție în muntele Verdele, în legătură cu activitatea Societății „Năruja”⁵²; concluziile la care a ajuns inspectorul au stat la baza Raportului pe care acesta l-a înaintat în ianuarie 1941 Ministerului Agriculturii și Domeniilor⁵³. În opinia sa, pagubele produse de Societate se cifrau la 3.000.000 lei⁵⁴. Abuzurile Societății, notează inginerul, se datorau faptului că pădurea nu este deloc accesibilă, aflându-se la 60 km depărtare de Voloșcani... Pentru a preveni efectele dispozițiilor prevăzute de Decretul-Lege referitor la „*averile rurale ale străinilor*”, Societatea „Năruja” cesionase propriul inventar Societății Ardelene din Nehoiu (județul Buzău); deși aceasta din urmă nu a efectuat plantări de puieti în zonele exploatate va obține totuși autorizația necesară preluării liniei ferate forestiere. Contrar stipulațiilor contractului, Societatea nu a achitat dările către stat,

⁴⁷ Ibidem, dosar nr.25/1940, f.9

⁴⁸ Ibidem, dosar nr.20/1938, f.25

⁴⁹ Ibidem, f.30-31

⁵⁰ Ibidem, f.31

⁵¹ Ibidem, f.32

⁵² Ibidem, dosar nr.21/1939, f.18

⁵³ Ibidem, dosar nr.25/1940, f.1

⁵⁴ Ibidem, dosar nr.21/1939, f.18

încălcându-se totodată dispoziția Ministerului Agriculturii și Domeniilor din august 1940, cu referire la sistarea exploatării în pădurea obștii.⁵⁵

În pădurea răzășească mai rămăseseră neexploatate 914,60 ha, iar neplantată – 432 ha⁵⁶; în plus, Societatea lăsase în pădure lemn tăiat și de calitate inferioară.⁵⁷

Beneficiul net realizat de obște de pe urma contractului încheiat cu Societatea a fost de circa 9 ori mai mic decât cel convenit: 3.808.117 lei, în loc de 33750000 lei „...un preț de adevărată batjocură”, după cum conchide inspectorul...⁵⁸

Un alt motiv de nemulțumire al răzeșilor a fost faptul că Societatea nu le-a permis să utilizeze calea ferată conform contractului.⁵⁹

Inspectorul atrage atenția și asupra altui fapt: nu doar răzeșii, ci și Statul a avut de suferit, care nu a putut percepe de la Societate taxele cuvenite, datorită mai multor factori: valoarea mică declarată a contractului de arendare, aporturile sociale mici declarate, în condițiile încheierii unui contract ilicit de asociație în participație.⁶⁰

În luna decembrie a anului 1941⁶¹, obștea se afla în proces cu Societatea „Năruja”, la Tribunalul Județean Putna, având două mari motive de nemulțumire: în primul rând, nu a primit compensațiile bănești pentru daunele provocate de Societate; în al doilea rând, obștea ceruse anularea contractului de prelungire a termenului de folosință pentru calea ferată din munte.

Procesul avea să dureze mai mult de un an, presupunând un efort financiar însemnat din partea obștii, care a fost nevoită să-și diminueze drastic depunerile plasate la banca „Economia” din Focșani, în acest timp, pentru proces s-au pronunțat mai multe termene.

⁵⁵ Ibidem, dosar nr.25/1940, f.1

⁵⁶ Ibidem, f.6

⁵⁷ Ibidem, f.7

⁵⁸ Ibidem, f.8

⁵⁹ Ibidem, f.10

⁶⁰ Ibidem, f.11

⁶¹ Ibidem, dosar nr.20/1938, f.35

„Sforțările” avocaților nu au dat roade, considerându-se de către instanță că „*motivele de formulare*” ale acțiunilor de judecată nu aveau o bază temeinică.

Practic, obștea a fost secătuită de bani; tocmai de aceea, Consiliului de Administrație i se aprobă decizia de a se suspenda procesul, până la alimentarea contului răzeșilor cu sumele necesare răzeșii crau hotărâți însă să retragă acțiunea de judecată doar în momentul în care Societatea „Năruja” va despăgubi obștea.⁶²

În disperare de cauză, obștea ceruse „*scutire de timbru*” pentru acțiunea de judecată, căci „*noi, Obștea... suntem săraci lipsiți de orice mijloace*”, încât „*nu putem suporta aceste cheltuieli...*”⁶³

...În replică, Societatea „Năruja” trimisese un memoriu (o „*întâmpinare*”) președintelui Tribunalului Putna, în care susține că mandatarii obștii nu au avea „*...calitate...de a face în contra noastră acțiunea în anularea contractelor de arendare*”, primul fiind expirat la 21 iunie 1940, iar celălalt încă valabil; în plus, acțiunea lor este considerată „*în neregulă*” și „*complet nefondată*”

Societatea precizează că acel contract de arendare, înregistrat în 1939 la Tribunalul Putna, nu poate fi anulat; obștea îl confundă cu acela de prelungirea contractului de exploatare, expirat la 21 iunie 1940; motivează că primul, „*în curs de executare*”, nu era ilegal.⁶⁴

În data de 22 februarie 1942, motivând cauze obiective (lipsa de bani), dar și subiective (intervenția delegatului de la Ministerul Agriculturii și Domeniilor „*informații greșite*” deținute de obște), consiliul de administrație declară concis că „*nu sunt motive de a imputa Societății vreo culpă... și deci această acțiune nu mai are sensul de a fi susținută...*”⁶⁵

La începutul lunii următoare, pentru a elimina orice fricțiune din relațiile sale cu obștea, Societatea donează acesteia suma de 400.000

⁶² Ibidem, f.36

⁶³ Ibidem, dosar nr.27/1941, f.72

⁶⁴ Ibidem, f.85

⁶⁵ Ibidem, dosar nr.20/1938, f.38

lei, pentru reconstrucția bisericii din Voloșcani.⁶⁶ Gestul deosebit făcut de Societate a avut efectul scontat, căci adunarea generală a răzeșilor din Voloșcani decide, în data de 3 mai 1942, stingerea irevocabilă a conflictului dintre cele două părți.⁶⁷

Sperând să mai recupereze din pierderile provocate de activitatea Societății, obștea reușește să-și ia banii de la Societatea Ardeleană – căreia îi vânduse în 1940 „clădirile” de la Funicularul de sus și Funicularul de mijloc – dar de-abia în iunie 1942; suma nu mai era însă 42.200 ci doar... 10.000 lei,⁶⁸ pentru 11 case, 4 grajduri, 7 magazii, 2 depouri de mașini, o cabină a funicularului, un canton⁶⁹, ateliere, garaje, șoproane⁷⁰; timp de doi ani, de paza acestora a răspuns Gheorghe Racoccea, „conductor silvic”, care arendase de la răzeși dreptul de vânatoare și pescuit în muntele Verdele...⁷¹ Temându-se de alte amânări ale Societății Ardelene și neinteresându-se altă Societate forestieră de aceste magazii și instalații, obștea a fost nevoită să facă această importantă reducere de preț.

Ca urmare a reclamației trimise de obșteanul C.Macovei la Ministerul Agriculturii și Domeniilor, în legătură cu neregulile Societății „Năruja”, comise pe fondul „neglijenței” Consiliului de Administrație al obștii Voloșcani, Direcțiunea Pădurilor îl trimite în control în zonă pe inginerul V.Mârza, inspector general silvic, în octombrie 1942...⁷²

În luna următoare, avocatul Societății „Năruja” va atrage atenția că Societatea – deja lichidată – nu a mai efectuat tăieri în pădurea muntelui Verdele din 1940, activitatea ei limitându-se la scoaterea materialului lemnos din zona de exploatare... Nemaifăcându-se exploatări, susține avocatul, Societatea nu mai era datoare către obște

⁶⁶ Ibidem, f.39

⁶⁷ Ibidem, dosar nr.28/1942, f.38

⁶⁸ Ibidem, f.31

⁶⁹ Ibidem, dosar nr.24/1940, f.8

⁷⁰ Ibidem, dosar nr.28/1942, f.31

⁷¹ Ibidem, dosar nr.24/1940, f.118

⁷² Ibidem, dosar nr.28/1942, f.37

– nu mai făcea „...*venit în scriptele obștii*”.⁷³ În ceea ce privește litigiul ivit între obște și Societate acesta s-a datorat faptului că răzeșii au făcut o gravă confuzie între transportul lemnului din pădure și tăierea propriu-zisă a acestuia.⁷⁴

Conflictul s-a dovedit a fi de durată, căci în martie 1946 obștea avea proces cu Societatea la Judecătoria Năruja...⁷⁵

Drepturile răzeșești în muntele Sboina, achiziționate în 1920 de Vasile Dănilă de la 73 răzeși din Spinești și cesionate de acesta Societății „Frăția” au fost ulterior preluate de Societatea „Năruja”⁷⁶.

Raporturile Societății „Năruja” cu obștea Spinești s-au înrăutățit simțitor în anul 1935.

Cu o parte a obștii, Societatea încheiase contract de arendare a drepturilor răzeșești, iar cu un anumit număr de răzeși, acte de asociație în participație; categoria răzeșilor nemulțumiți de exploatarea pădurii în punctul Zboina-Chiliile era alcătuită din cei 200 răzeși care nici nu-și arendaseră drepturile, nici nu se asociaseră cu Societatea...

La începutul lunii octombrie, circa 100 de răzeși s-au dedat la violențe, tăbărând asupra celor 205 lucrători din pădure, pagubele aduse Societății cifrându-se la 20.500 lei zilnic; conducătorii turbulenților – patru la număr – au fost deferiți Parchetului Putna⁷⁷. Ca urmare a acestui incident, în data de 21 octombrie Societatea și-a retras lucrătorii din pădurea obștii Spinești. Răzeșii doreau însă mai presus de orice să distrugă linia ferată, obligând Societatea să-și ia măsurile de siguranță; la menținerea conflictului a contribuit însă nu doar capii răzeșilor, ci și „*organele administrative și reprezentanți ai bisericei*”⁷⁸, cum ar fi Ion Soare, primarul comunei Poiana și pcatul Dragomir

⁷³ Ibidem, f.48

⁷⁴ Ibidem, f.49-50

⁷⁵ Ibidem, f.48

⁷⁶ M.G.Georgescu - **Problema silvică a Vrancei**, în „*Milcovia*”, vol.VIII, Focșani 1937, extras, p.27

⁷⁷ ANVn, fond Prefectura județului Putna, dosar nr.19/1935, f.76

⁷⁸ Ibidem, f.82

Danțiș din Bârsești.⁷⁹

Drepturile pe care Societatea nu a reușit să le ia în arendă erau în număr de 150 din 570; posesorii acestora pretind să li se rezerve o porțiune din pădurea obștii, „în suprafața raportată la numărul lor” Pentru scurt timp se va ajunge la aplanarea conflictului, rezeșii nedispunând de resurse financiare pentru eventuale judecăți repetate⁸⁰.

Directorul Societății, M.Saroș recunoaște că circa 150-200 ha li se cuvin de drept răzeșilor care nu-și arendaseră drepturile acesteia; fiind profund nemulțumiți de această declarație, obștenii au incendiat casa Soceității din muntele Mișina și un vagon de fân aflat pe podul pârauului cu același nume⁸¹.

Presiunea răzeșilor continuă și în luna decembrie 1935, când 35 de spineșteni au alungat lucrătorii Societății de la punctul de lucru, confiscându-le uneltele.⁸²

Autoritățile administrative ale comunei Spinești – „*mișiți*” ai Societății „Năruja” – trec la măsuri dure; organizează o bandă de bătauși care le-a stricat răzeșilor „*gardurile și ușile*”, ei își vânduseră drepturile răzășești Societății, bucurându-se de avantajele materiale oferite de aceasta.⁸³ Printre aceștia figurau se pare și primarul Stoica Lepădatu, dar declarațiile date de săteni îl scot din culpă.

Tot acum se dovedește că răzeșii care nu încheiaseră înțelegerea cu Societatea „Năruja” tăiau zilnic lemne în pădure, pentru a le vinde la târg, lucru pe care nu l-ar fi putut face dacă și-ar fi arendat drepturile⁸⁴; la scară mult redusă, răzeșii merg pe urmele Societății, distrugând propria pădure...

Contractul încheiat între Societatea „Frăția” și obștea Secătura Părosu în 1924, referitor la exploatarea munților Zburătura și Dealu

⁷⁹ Ibidem, f.85

⁸⁰ Ibidem, f.84-85

⁸¹ Ibidem, dosar nr.62/1935, f.276

⁸² Ibidem, dosar nr.19/1935, f.121

⁸³ Ibidem, f.146

⁸⁴ Ibidem, f.147-148

Negru, a fost și el preluat de Societatea „Năruja”.⁸⁵

Dorind să cruțe o porțiune de pădure, obștea Secătura Părosu a „*luat în primire*” de la Societate 30 ha în punctul Sburătura, dând „*în schimb*” alte 30 ha în punctul Rădăcin⁸⁶; Societatea s-a dovedit maleabilă de astă dată, probabil din dorința de a se bucura de încrederea răzeșilor.

În perioada iunie 1926 - mai 1927, obștea, nemulțumită de modul de exploatare a celor doi munți se afla în proces cu Societatea „Năruja”; în aceste împrejurări, efortul financiar făcut de răzeși a implicat și cheltuieli ale președintelui obștii, din propriu-i buzunar.

În martie 1929, Societatea „Năruja” – în dorința de normalizare a raporturilor cu obștea Secătura Părosu – îi face acesteia donațiune suma de 40.000 lei, pentru „*îmbunătățiri de interes obștesc*”; suma urma a fi folosită între altele și pentru parohie.⁸⁷

În iunie 1931, obștea solicită din nou Societății să cruțe 25 ha pădure în punctul Sburătura, nu doar pentru utilizarea ci ca zonă de pășunat, dar și pentru constituirea unei zone de împăduriri pe cale naturală.⁸⁸

Cu banii primiți de la Societate în anul 1931⁸⁹, obștea Părosu a putut continua procesul cu obștea Nistorești; avea însă și posibilitatea de a face „reparațiuni”; la școala și biserica comunității, ori de a ridica o casă parohială, cum sugerase Societatea⁹⁰.

Anul 1940 a însemnat un nou proces al obștii Secătura Părosu cu Societatea „Năruja”; cu această ocazie, Ministerul Agriculturii și Domeniilor dorește să cerceteze cazul pentru o posibilă intervenție în soluționarea conflictului⁹¹.

⁸⁵ ANVn, fond Obștea Secătura Părosu, dosar nr.2/1924, f.2

⁸⁶ Ibidem, dosar nr.4/1929, f.28

⁸⁷ Ibidem, dosar nr.3/1924, f.7

⁸⁸ Ibidem, dosar nr.4/1929, f.36

⁸⁹ Ibidem, dosar nr.3/1924, f.11

⁹⁰ Ibidem, f.12

⁹¹ Ibidem, dosar nr.2/1924, f.59

Răzeșii din Negrilești și-au arendat, la rândul-le, drepturile în munții Păișelele.

La început, Societatea „Năruja” a avut o atitudine mai mult decât binevoitoare față de obște; astfel, în septembrie 1926, Comitetul bisericesc din Negrilești a primit din partea Societății suma de 50000 lei mai întâi⁹² și 101293 lei ulterior⁹³, în condițiile în care obștea se afla într-o situație financiară extrem de delicată...⁹⁴

Relațiile obștii Păișelele cu Societatea „Năruja” au început să se deterioreze încă din 1928, când fostul administrator al obștii, Ion D.Neagu a fost dat în judecată de obște; motivul a fost următorul: *„a lucrat contra intereselor obștei, făcând contracte pe numele său cu obștenii, pe care le-a cesionat”* Societății, a provocat *„pagube”* răzeșilor, prin *„facerea de drumuri, cale ferată și tăiere de arbori...”*⁹⁵. Cert este că, în martie același an, pagubele aduse obștii (*„distrugerea pășunii”*, circa 2000-2500 brazi și molizi tăiați fără consimțământul răzeșilor) se ridicau la circa 2000000 lei⁹⁶.

În luna aprilie, Societatea „Năruja” se angajează să achite anual obștii 100.000 lei, pe termen de 20 de ani; totodată, delegatul acesteia, avocatul I.D.Neagu-Negulești, membru în Consiliul de Administrație al obștii, avea misiunea să negocieze cu răzeșii concesionarea terenului pentru calea ferată.⁹⁷

Societatea „Năruja” și obștea Păișelelele-Negrilești vor ajunge la un acord în luna iulie, când răzeșii au acceptat să dea în arendă Societății terenul pentru calea ferată construită *„fără voia și autorizarea”* obștenilor, dar și pentru alte drumuri. Arendarea se făcea pe termen de 15 ani, contra sumei de 200000 lei. Totodată, Societatea își lua obligația să răscumpere brazii și molizii tăiați cu ocazia lucrărilor

⁹² ANVn, fond Obștea Păișele-Negrilești, dosar nr.5/1926, f.3

⁹³ Ibidem, f.8

⁹⁴ Ibidem, f.7

⁹⁵ Ibidem, dosar nr.11/1928, f.1

⁹⁶ Ibidem, f.3

⁹⁷ Ibidem, f.4

la calea ferată, drumuri și poduri.⁹⁸

Lucrările au început încă din toamna anului 1927, pentru ca în iarna anului următor⁹⁹ zona de exploatare a Societății să fie străpunsă, dinspre Transilvania, de o linie ferată îngustă¹⁰⁰ care avea să atingă 8 km lungime. Deși i-a amenințat pe răzeși cu „*exproprierea*” și cu un preț de concesiune derizoriu, Societatea a trebuit, în final, să cedeze pretențiilor financiare ale obștii, justificate de altfel...¹⁰¹

De această cale ferată – care avea drept capete de linie localitățile Herăstrău (județul Putna) și Comandău (județul Trei Scaune) – urma să beneficieze și răzeșii pentru transportul gratuit al lemnului necesar în gospodăriile lor¹⁰², însă doar o dată pe an¹⁰³.

Cu toate acestea, răzeșii sunt nemulțumiți de serviciile oferite de Societate și de dividendele acordate obștii; altfel nu se poate explica de ce 146 de răzeși întocmesc tot în 1928 un document în care declară că doresc să facă publice în Parlament toate exprocheriile și șiretlicurile de înșelăciune comise de Societatea „Năruja”...¹⁰⁴

Un an mai târziu, în luna septembrie, obștii îi este făcută cunoscută expertiza – realizată de Ocolul Silvic Soveja – referitoare la „*stricăciunile*” făcute în munte de Societate; conform acesteia, obștea urma să încaseze 151818 lei drept despăgubiri.

În 1930 se încheie între cele două părți un nou contract de arendare al terenului ocupat de calea ferată, pe 20 de ani prin care Societatea „Năruja” se angaja să plătească obștii suma de 50.000 lei anual.¹⁰⁵ Noua înțelegere a fost precedată de reclamațiile făcute de răzeși atât la Centrala Cooperativelor, cât și la Casa Pădurilor, ca urmare

⁹⁸ Ibidem, f.8

⁹⁹ Ibidem, f.4

¹⁰⁰ M.G.Georgescu - op.clt., p.25

¹⁰¹ ANVn, fond Obștea Păițele-Negrilești, dosar nr.11/1928, f.4

¹⁰² Ibidem, f.9

¹⁰³ Ibidem, dosar nr.12/1928, f.49

¹⁰⁴ Ibidem, f.49-50

¹⁰⁵ Ibidem, dosar nr.13/1929, f.6

a faptului că Societatea a demarat o nouă etapă de lucrări la calea ferată în muntele Păișele; inițiativa Societății nu a venit însă în urma unei „înțelegeri” cu obștea; mai mult, pentru aplanarea conflictului, Casa Pădurilor însărcinase pe șeful Ocolului Silvic Năruja să cerceteze cazul la fața locului, rezultatul acestei inspecții fiind favorabil obștii...¹⁰⁶.

În septembrie 1932 însă, obștea se afla din nou în litigiu cu Societatea „Năruja”, neprimindu-și despăgubirile cuvenite; se dorea a nu se ajunge la proces, - prilej de noi și împovărătoare cheltuieli pentru răzeși¹⁰⁷. În aprilie 1933, raporturile obștii cu Societatea „Năruja” s-au normalizat, odată cu achitarea despăgubirilor; 10% din sumă revine președintelui obștii, Ion Mehedinți în urma „aprobării” date de Consiliul de Administrație. Consiliul „recunoaște” serviciile aduse de acesta obștii („munca și serviciile sale”)¹⁰⁸.

La jumătate lunii 1937 se vehicula ipoteza că Societatea „Năruja” va ajunge la o înțelegere cu obștea în ceea ce privește exploatarea rezervei forestiere a acesteia (30 ha pădure). Beneficiul prognozat (50 lei/mc) urma să fie împărțit în mod egal bisericii și obștii („distribuit sătenilor”)¹⁰⁹

Zvonul s-a adevărit în iunie același an, de când datează „hotărârea locuitorilor pentru punerea în exploatare și vânzare” a rezervei răzășești „făcută cu semnăturile lor proprii” Consiliul de administrație – se menționează în document - „este de acord”, atâta timp cât exploatarea urma a se face conform „legei de administrație a obștiei”, dar și „dorinței locuitorilor” De asemenea, același consiliu ține să precizeze că dacă răzeșii vor dori ca exploatarea să se facă fără ca acesta să-și îndeplinească atribuțiile sale, conform Codului Silvic, regulamentului de exploatare și amenajamentului „noi (consiliul— n.a.) ne degajăm de orice răspundere”¹¹⁰.

¹⁰⁶ Ibidem, dosar nr.27/1930, f.4

¹⁰⁷ Ibidem, dosar nr.13/1929, f.26

¹⁰⁸ Ibidem, f.27

¹⁰⁹ Ibidem, f.52

¹¹⁰ Ibidem, dosar nr.46/1937, f.66

În perioada decembrie 1937 – octombrie 1938, Societatea a efectuat tăieri în versantul năruja, vânzând 10761 m³ masă lemnoasă, rezultatul exploatarei a 30 ha de pădure.¹¹¹

Tot în 1938, Societatea „Năruja” încheie exploatarea în muntele Roșchila – tot al obștii Negrileşti – plătindu-i acesteia despăgubirile pentru folosirea terenului care-i aparținea, pe timpul demontării linicii ferate;¹¹² de această cale ferată – lungă de aproape 6 km beneficiaseră 66 răzeși.¹¹³

În februarie 1930, Societatea avea să intre în conflict cu obștea Nistorești, care-i intențază proces „*de tulburare la posesie*” în muntele Munțișoarele.¹¹⁴

În 1931, obștea pretinsese 200000 lei, reprezentând contravaloarea celor 70 ha pădure date spre exploatare Societății prin intermediul contractului de asociație în participație, dar și 100000 lei, reprezentând capitolul investit în materialul tăiat.

În perioada 1931-1932, organele silvice au efectuat cercetări la fața locului. În urma audierii martorilor, s-a concluzionat că tulburarea de posesie dată din 1930, concretizată prin tăierile rase, interzise de legele silvice, Societatea „Năruja” încercase să ducă în eroare inspectorii, indicând prin martorii săi un alt hotar decât cel menționat de martorii obștii.¹¹⁵

Conform hotărârii Judecătoriei Năruja, Societatea avea de plătit obștii 37500 lei – reprezentând valoarea lemnului tăiat – ori va înapoia masa lemnoasă tăiată obștii, acestora li se adaugă alți 20000 lei, reprezentând cheltuielile de judecată.

Deși este somată să respecte reclamanta și proprietatea ei, Societatea nu s-a prezentat la proces...¹¹⁶ În fine, în ședința publică

¹¹¹ Ibidem, f.61-64

¹¹² ANVN, fond Prefectura județului Puta, dosar nr.105/1938, f.44

¹¹³ Ibidem, f.42-43

¹¹⁴ ANVN, fond Obștea Secătura Părosu, dosar nr.3/1924, f.8

¹¹⁵ Ibidem, dosar nr.4/1929, f.74

¹¹⁶ Ibidem, f.75

din 28 iulie 1933, Judecătoria Năruja a dat mult așteptata Carte de Judecată Civilă referitoare la litigiul dintre cele două părți, ce aveau să dea câștig de cauză obștii.¹¹⁷

Așadar, după ce a exploatat 5296 ha pădure, în munții Dealu Negru, Sburătura, Păișelele, Verdele, Pietrosul, Chiliile Sboinii în bazinul Văii Năruja, Societatea „Năruja” avea să intre în lichidare (ca și alte Societăți forestiere – precum „Tișița” și Societatea Ardeleană - „Năruja” a făcut parte din concernul Grödel-Castiglione). Aceași Societate Ardeleană, care prelucrase materialul lemnos al Societății „Năruja” la Comandău, în județul Trei Scaune, a achiziționat instalațiile acesteia din urmă, „lichidând-o” pe cale „naturală”...¹¹⁸

...Ce a însemnat, așadar, prezența în Vrancea a Societăților forestiere străine? Multe promisiuni făcute răzeșilor, înșelarea lor fără scrupule, spolierea lor și devastarea pământului natal... Reprobabil pentru viitorime rămâne însă faptul că Societățile și-au asigurat sprijinul fruntașilor din cadrul obștilor, cointeressându-i la încheierea unui „*târg necinstit*”, profitând de naivitatea răzeșilor pentru a-și asigura profituri grase...¹¹⁹

După cum atât de bine se exprima senatorul S.Râmnicănean în 1910, „*țărani și-au vândut proprietățile lor pe nimic, căci sunt oameni incuși și nu și-au dat seama cât valora avutul lor*”; profitând de „*inconștiența*” și „*ignoranța*” lor, Societățile i-au adus pe răzeși în pragul „*disperării*”..., impunându-se intervenția Statului¹²⁰, ce avea să fie destul de ineficientă și tardivă, voit sau nu...

Și dacă „*acele nenorocite companii*” au masacrat pur și simplu

¹¹⁷ Ibidem, f.74

¹¹⁸ ANVn, fond Obștea Vidra-Voloșcani, dosar nr.25/1940, f.10

¹¹⁹ Idem, Monitorul Oficial nr.60/1910, Desbaterile Senatului, p.330

¹²⁰ P.B.Chiriță - Prădarea moșnenilor. Cuvântare rostită cu ocazia discuției proiectului de lege relativ la regulamentarea cumpărării de păduri destinate exploatarea, în ședințele Camerei deputaților de la 18 aprilie și 16 mai 1921 cu proiectul de Lege de Reglementarea cumpărării de păduri destinate exploatarea, votat de Adunarea Deputaților, Râmnicu Vâlcea, 1921, p.15

pădurile vrâncene pentru a înregistra profituri colosale¹²¹, răzeșilor - victime ale lăcomiei și ignoranței – nu le mai rămânea altceva de făcut decât să-și deplângă „*păcatele nevredniciei și a inconștienței...*”¹²²

¹²¹ **Ibidem**, p.47

¹²² **Ibidem**, p.68